

Riktlinjer för upphandling i Söderköpings kommun

SÖDERKÖPING.SE

Diarienummer: KS/2025-00239 1.4.1

Antagen: Kommunstyrelsen, 2025-12-08, § 214

Reviderad:

Dokumentansvarig förvaltning: Kommunstyrelsens förvaltning

Dokumentet gäller för: Söderköpings kommun

Dokumentet gäller till och med: Tillsvdare

SÖDERKÖPING.SE

Innehållsförteckning

Inledning	3
Syfte	3
Omfattning	3
Offentlig upphandling	3
Grundläggande principer för all offentlig upphandling	4
Likabehandlingsprincipen	4
Principen om icke diskriminering	4
Principen om öppenhet (transparens)	4
Principen om ömsesidigt erkännande	5
Proportionalitetsprincipen	5
Organisation	5
Roller / Ansvar	5
Upphandlingssamordnare	5
Chef förvaltning och funktion	6
Kvalitetsansvarig för avtal (avtalsadministratör)	6
Beställare	6
Strategiska inköpsgruppen	6
Operativa inköpsgruppen	7
Samverkan	7
Upphandling	7
Upphandlingsbelopp styr val av upphandlingsförfarande	7
Beräkna värdet av inköpet	8
Val av upphandlingsförfarande	8
Krav vid upphandling	8
Sociala hänsyn	9
Miljöhänsyn	9
Marknad, konkurrens och dialog	10
Kontroll och uppföljning	10

Inledning

Söderköping kommuns upphandlingar ska bidra till ökad samhällsnytta och ska ske i enlighet med högt ställda krav.

Upphandlingar och inköp ska bidra till att skapa en hållbar utveckling i samhället.

All personal som arbetar med beställningar, inköp och upphandlingar ska känna till och praktiskt tillämpa dessa riktlinjer.

Syfte

Upphandling ska bidra till att Söderköpings kommuns mål uppfylls och att kommunens ekonomiska resurser nyttjas effektivt.

Upphandling och inköp ska följa gällande lagstiftning och ske affärsmässigt med högt ställda etiska, hållbara krav utifrån ett livscykelperspektiv.

Omfattning

Riktlinjen gäller för all upphandling och inköp av varor, tjänster och entreprenader inom kommunen. Upphandling kan avse köp, avbetalningsköp, leasing, hyra eller hyrköp.

Köp eller hyra av befintlig fastighet, byggnad eller egendom som utgör fast egendom samt anställningsavtal omfattas inte av riktlinjerna.

Köp mellan kommunen och kommunens bolag omfattas i vissa fall av upphandlingslagstiftningen.

Offentlig upphandling

Offentlig upphandling avser de åtgärder som vidtas av offentliga myndigheter för att anskaffa varor, tjänster eller byggentreprenader genom tilldelning av kontrakt.

Syftet med offentlig upphandling är att säkerställa att skattemedel används effektivt och att det finns en sund konkurrens mellan leverantörer.

Den svenska upphandlingslagstiftningen består av fyra lagar:

lagen om offentlig upphandling (LOU)

lagen om upphandling inom områdena försörjningssektorerna (LUF)

lagen om upphandling av koncessioner (LUK)

lagen om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet (LUFs).

De flesta upphandlingar genomförs enligt LOU. Lagen om valfrihetssystem (LOV) kan användas som ett alternativ till upphandling enligt LOU för hälsovård- och socialtjänster.

Grundläggande principer för all offentlig upphandling

LOU:s grundläggande principer styr all upphandling, oavsett förfarande är fem stycken. Principerna gäller även den enklaste formen av upphandling, direktupphandling.

Likabehandlingsprincipen

Likabehandlingsprincipen innebär att leverantörer i lika situationer ska behandlas lika. Alla leverantörer ska exempelvis få samma information vid samma tillfälle. Ytterligare ett exempel är att det inte går att acceptera ett anbud som lämnats in för sent, eftersom samma regler och tidsfrister ska gälla alla.

Principen betyder också att leverantörer i olika situationer ska behandlas olika. Till exempel kan leverantörer behöva visa på olika sätt att de kan leverera det som ska upphandlas.

Undantag från huvudregeln om likabehandling är endast möjliga om det finns sakliga skäl för det.

Principen om icke diskriminering

Icke-diskrimineringsprincipen innebär att det är förbjudet att diskriminera leverantörer på grund av nationalitet. Den upphandlande myndigheten eller enheten får inte ställa krav som bara svenska leverantörer känner till eller kan klara av att uppfylla. Det gäller även om organisationen inte förväntar sig anbud av några utländska leverantörer. Lokala leverantörer får inte ges företräde.

Principen om öppenhet (transparens)

Öppenhetsprincipen (transparensprincipen) innebär att en upphandlande myndighet eller enhet ska agera på ett öppet sätt. Det handlar exempelvis om att inte hemlighålla uppgifter om upphandlingen.

Upphandlingsdokumenten ska vara förutsebara, det vill säga

- klart och tydligt formulerade
- innehålla samtliga krav som ställs
- ha information om hur upphandlingen kommer att genomföras.

På så sätt blir det tydligt för leverantörerna på vilka grunder kontrakt kommer att tilldelas. Principen syftar huvudsakligen till att garantera att det inte förekommer någon risk för favorisering eller godtycke från den upphandlande myndighetens eller enhetens sida.

Principen om ömsesidigt erkännande

Principen om ömsesidigt erkännande innebär att bevis, så som intyg och certifikat, som har utfärdats av en medlemsstats behöriga myndigheter ska gälla också i övriga EU- och EES-länder.

Proportionalitetsprincipen

Med principen om proportionalitet menas att kraven, kriterierna och villkoren i upphandlingen ska vara rimliga i förhållande till det som upphandlas. Kraven ska vara både lämpliga och nödvändiga för att uppnå syftet med upphandlingen. Om det finns flera alternativ bör den upphandlande myndigheten eller enheten välja det alternativ som är minst belastande för leverantörerna.

Organisation

Söderköpings kommun har ett decentraliserat upphandlingsansvar, vilket innebär att upphandlingsverksamhet förekommer i hela organisationen.

Anställda i Söderköpings kommun som enligt delegation har rätt att upphandla och göra inköp ska ha god kunskap om gällande lagstiftning, regler och riktlinjer samt vara uppdaterade på aktuella avtal som finns tillgängliga i Söderköpings kommuns avtalsdatabas E-avrop.

www.e-avrop.com/soderkoping

Roller /Ansvar

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret avseende ledning, styrning och ansvarsfördelning inom upphandlings- och inköpsområdet och fattar beslut gällande upphandlingar som berör mer än en nämnd eller när upphandlingar samordnas med externa parter.¹ I ansvaret ingår även att fatta strategiska beslut som påverkar kommunövergripande upphandlingskrav avseende exempelvis kvalitet, miljö och etik.

Upphandlingssamordnare

Ansvarar för att:

- driva utvecklingen av kommunens inköpsfrågor och rutiner
- skapa stöddokument, mallar och beskrivningar
- leda inköpsgrupper
- analysera köpbeteenden och bidra till förbättringar
- utbilda kommunens anställda
- uppdatera verksamheten om lagförändringar inom offentlig upphandling.
- vara kontaktperson gentemot externa samarbetsparter inom inköp och upphandling, exempelvis Inköpscentraler, kommuner och regioner
- upprätta upphandlingsplan
- stödja och råda verksamheten i frågor avseende upphandlingar, avtal och avrop

¹ Exempelvis andra kommuner, Region Östergötland och Adda:s inköpscentral

- upphandla förvaltnings och stödfunktioners gemensamma avtal

Chef förvaltning och funktion

Ansvarar för att:

- senast siste november årligen avlämna upphandlingsbehov för kommande år till upphandlingssamordnaren
- upphandling och inköpen sker enligt lagar och kommunens beslutade styrdokument
- personal med inköpsrätt innehar kunskap om lagar, styrdokument och riktlinjer avseende inköp och upphandling
- tillsätta inköpsgruppsmedlen samt beställare/inköpare
- tillse att inköpsgruppsmedlem har rätt mandat
- introducera nya medarbetare om kommunens upphandling- och inköpsrutiner
- avtalsuppföljning

Kvalitetsansvarig för avtal (avtalsadministratör)

Ansvarar för att:

- tilldelade avtal är uppdaterade
- upprätta beställningsinstruktioner och implementera rutiner för avrop för tilldelade avtal
- vara kontaktperson för beställarfrågor
- delta i avtalsuppföljning
- bevaka förlängningar, prisjusteringar och avtalsförändringar
- avisera avtalsägare om genomförande av ny upphandling.

Beställare

Ansvarar för att:

- vara uppdaterad inom gällande regelverk och avtal inom sitt verksamhetsområde
- avropa i enlighet med avtalsvillkor och regelverk

Strategiska inköpsgruppen

Gruppen bemannas med representanter från samtliga förvaltningar och funktioner.

Ansvar för att:

- sätta långsiktig upphandlingsplan
- sätta strategiplan
- implementera överenskomna förbättringsåtgärder
- tillse att operativa ärenden bemannas med rätt kompetens

Operativa inköpsgruppen

Gruppen bemannas med representanter från samtliga förvaltningar och funktioner.

Ansvar för att:

- belysa beställning-och inköpsrelaterade frågor
- utveckla och förbättra operativa rutiner
- samordna förvaltningar och stödverksamheter behov
- administrera avtal

Samverkan

Söderköpings kommun samverkar med andra kommuner inom länet och region Östergötland, vilket innebär att upphandlingar och utveckling kan ske gemensamt med samverkanspartner.

Ett samarbetsavtal med Norrköpings kommun finns, där Norrköpings kommun agerar inköpscentral för Söderköping kommun och andra mindre kommuner inom länet. Inköpscentral innebär att upphandlingar samordnas till större volymer via en upphandlande enhet.

Samarbetsavtalet med Norrköping kommun erbjuder förutom samordnade upphandling, råd och stöd samt upphandlingsstöd i mån av tid för Norrköping kommuns upphandlingsenhet.

Övriga inköpscentraler där Söderköping kommun medlem:

- Adda.se – SKR:s inköpscentral.
- HBV.se -Husbyggnadsvaror, allmännyttans inköpscentral.
- Avropa.se -Kammarkollegiet, statens inköpscentral.
- Sinfra.se - Svensk Inköpscentral för Infrastruktur, fjärrvärme, VA, el, fiber, hamn samt avfall.

Söderköpings kommun ska där det är lämpligt använda sig av samverkansmöjligheter framför att göra egna upphandlingar.

Upphandling

Upphandlingsbelopp styr val av upphandlingsförfarande

Tröskelvärden (beloppsgräns av behov) styr val av upphandlingsförfarande. Tröskelvärde är föremål för förändring vartannat år. Se gällande tröskelvärden på Upphandlingsmyndigheten.

www.upphandlingsmyndigheten.se/regler-och-lagstiftning/troskelvarden-och-direktupphandlingsgranser

Tröskelvärde har varierande belopp beroende på vilken upphandlingslag som avses. Nedan anges gällande belopp för Lagen om offentlig upphandling (LOU)

Tröskelvärdet är den beloppsgräns som avgör vilka regler en upphandling ska följa, de direktivstyrda förfarandena över tröskelvärde eller de nationella förfarandena under tröskelvärde.

Upphandling under tröskelvärdet har färre formkrav och är föremål för nationella förfaranden medans upphandlingar över tröskelvärdet är föremål för Europeiskt förfarande,

Beräkna värdet av inköpet

Det är samma regler som gäller för upphandlingar över och under tröskelvärdena när det gäller hur värdet av en upphandling ska beräknas.

För att beräkna värdet på det som ska köpas in måste man veta om det är en fråga om engångsinköp eller om det är ett återkommande behov som man har inom kommunen. Om det är ett engångsinköp summeras enbart det som ska köpas in och är det under direktupphandlingsgränsen följer man reglerna för direktupphandling.

Vid återkommande behov är hela kommunens samlade behov för total avtalsperiod (inkl. eventuella optionsår) som ska räknas samman. Beräkningar kan utgå från inköpshistorik, budgetmedel och/eller prognoser.

Observera att det är det sammantagna beloppet för hela kommunen som måste vägas in vid bedömningen om vilken upphandlingsform som ska användas. En upphandling får inte delas in i flera mindre upphandlingar i syfte att komma under direktupphandlingsgränsen. Det är inte förbjudet att rent praktiskt dela upp en planerad upphandling i flera olika avtal, men värdet av alla delavtal måste räknas samman för att avgöra om direktupphandling är tillåten eller inte. Om värdet av alla delavtal sammantaget överstiger beloppsgränsen för direktupphandling måste alla delavtal upphandlas enligt särskild ordning.

Tänk på att om det som ska upphandlas inte ryms inom budget behöver ni sannolikt ändra kraven eller de ekonomiska förutsättningarna.

Val av upphandlingsförfarande

Val av förfarande styr steg i upphandlingen, tidsfrister samt om myndigheten får förhandling får utföras.

Val av förfaranden beror på avtalets värde samt, om det är fråga om en vara; tjänst eller entreprenad samt typ av tjänst som ska upphandlas. Val görs utifrån verksamhetens behov och krav.

Reglerna avseende förfarandena skiljer sig åt mellan upphandlingslagarna. Dessa riktlinjer utgår från LOU.

Krav vid upphandling

Upphandlings- och inköpsverksamheten ska genom relevanta krav och kriterier underlätta uppfyllandet av kommunala beslut och mål vad gäller bland annat sociala och etiska frågor samt miljö och klimat. Som stöd vid upphandling och inköp bör Upphandlingsmyndighetens hållbarhetskriterier användas.

Det ska ställas krav på att den yttrande- och meddelarfrihet som gäller för kommunanställda även ska gälla för entreprenörers personal som utför verksamhet åt kommunen.

Sociala hänsyn

Krav på särskilda arbetsrättsliga villkor ska ställas i alla upphandlingar där det är behövt.

Avtalsvillkoret ska ange en nivå avseende lön, semester och arbetstid som arbetstagarna som ska utföra arbetet enligt kontraktet minst ska tillförsäkras.

Söderköpings kommun skall tillämpa krav på personalövertagande vid tjänsteupphandlingar i alla fall där det är möjligt.

Vid upphandlingar ska villkor ställas om sociala hänsyn när det är möjligt och relevant. Det kan exempelvis innebära att anbudsgivaren vid utförandet:

- Anställer eller anordnar utbildning för personer som står utanför den reguljära arbetsmarknaden.
- Främjar mångfald i fråga om kön, ålder, funktionsnedsättning och etniskt ursprung.
- Tillgodoser tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning.
- Säkerställer att kommuninvånares synpunkter tas tillvara samt erbjuder arbetsplatsförlagt lärande (APL) eller lärande i arbete (LIA).

Kommunen ska ställas etiska och sociala krav vid upphandlingar och inköp av produkter som är producerade i utvecklingsländer, när det är möjligt och relevant. Kommunen har även antagit etiska mål, vilket innebär att krav på etiskt märkta produkter ska ställas inom utvalda produktgrupper.

Miljöhänsyn

Kommunen har ett särskilt ansvar att göra hållbara inköp som bidrar till måluppfyllelse av Agenda 2030 och de globala målen. Genom att medvetet upphandla och köpa in livsmedel med hänsyn till miljö, klimat, biologisk mångfald, hälsa, etik, ekonomi och arbetsmiljö, medverkar kommunen till att tillsammans med livsmedelsproducenterna påverka utvecklingen till ett hållbart samhälle. Livsmedlen är till stora delar etiskt och ekologiskt märkta, säsonganpassade, lokalproducerade och god kännedom om råvarans ursprung och

tillverkningsland finns. Svenska miljö- och djurskyddsbestämmelser ska följas. Söderköpings kommun ska upprätthålla en god kännedom om råvarans ursprung och tillverkningsland.

Vid upphandling av tjänstebilar, förmånsbilar samt transporttjänster för gods- och personer ska klimatkrav och krav på förnybara drivmedel ställas där så är möjligt. Om behov av verksamhetsanpassade fordon försvårar användning av förnybara drivmedel ska de användas i den utsträckning som är möjlig. Kravställning av fordon ska ske med hänsyn till miljöbelastning, effektivitet, säkerhet och kostnad. Nya leasingbilar ska vara utrustade med alkolås.

Vid upphandling av varor, tjänster och entreprenader där transporter ingår som en underordnad del ska det, i den mån det går att påverka, ställas krav på förnybara drivmedel och miljöanpassade transportkedjor.

Vid upphandling och inköp av byggnadsmaterial skall samtliga produkter bedömas och loggas i enlighet med Byggvarubedömningen, produkterna bedöms utifrån dess kemiska innehåll, miljöpåverkan under livscykeln, och i förlängningen även social påverkan i leverantörsledet.

Bygg- och rivningsavfallshanteringen skall hanteras i enlighet med Söderköpings Kommuns Avfallsplan vilket också ställer krav på resurseffektiva villkor i upphandlingarna där också klimatpåverkan, energieffektivitet och eventuella möjligheter till återbruk är viktiga parametrar.

Vid upphandling och inköp av utrustning ska hänsyn tas till energieffektivitet där så är möjligt och motiverat.

Marknad, konkurrens och dialog

Kommunen ska sträva efter att tillvarata och vårda konkurrensen på de aktuella upphandlingsområdena. En mångfald av leverantörer, varor och tjänster behövs för att skapa en väl fungerande konkurrens.

Kommunens upphandlingar ska så långt möjligt utformas på ett sätt som främjar små och medelstora aktörers deltagande, inklusive lokala företag i närområdet. Detta kan ske genom att dela upp större inköpsområden i mindre delar, exempelvis entreprenad i hantverkartjänster, VS, el etc. samt ställa krav på korta inställetider och/eller krav på att restid och att samtliga res, traktaments- och logikostnader ska ingå i kontrakt.

Samspelet och förståelsen mellan kommunen och anbudsgivare ska vårdas, till exempel genom god dialog. Upphandlingar ska utformas så att de underlättar för och uppmuntrar till fler anbudsgivare.

Kontroll och uppföljning

Upphandlingsverksamheten ska följas upp på övergripande nivå samt leverantörsnivå (avtalsuppföljning) i den utsträckning som är nödvändig och krävs.

Uppföljning på systemnivå har till syfte att säkerställa att skattemedlen använts på bästa sätt för kommuninvånarna och att de politiska målen uppnåtts. Uppföljning på leverantörsnivå har till syfte att följa upp det som leverantören har åtagit sig att göra i enlighet med avtalsvillkoren främst pris, kvalitet och utställda krav.

Omfattningen av avtalsuppföljningen ska anpassas till avtalet utifrån dess betydelse för medborgarna, den kommunala verksamheten samt dess värde och övriga förhållanden. Uppföljningen kan variera från en enkel kontroll av att det som beställts även har erhållits, till mer omfattande undersökningar. Det är även viktigt att avtalen följs upp för att motverka osund konkurrens.

Tillämpningen av denna riktlinje för upphandling och inköp följs upp årligen av kommunstyrelsens kontor.